

De schelpencollectie van het Natuurmuseum Rotterdam

Leo J. van Gemert

The shell collection of the Natuurmuseum Rotterdam (NMR) contains about 45.000 samples. Of these 45.000 samples 25.000 are registered in a database (www.nmr.nl).

Uit een zeer recent artikel over de schelpencollectie van het Natuurmuseum Rotterdam (NMR) blijkt dat deze waarschijnlijk 45.000 monsters omvat, waarvan er tot nu toe 25.000 geregistreerd zijn in een database (SLIEKER & TRAUSEL, 2007). Een monster bestaat, simpel gezegd, uit één of meerdere schelpen van dezelfde soort verzameld op dezelfde locatie en in dezelfde tijd. In dit artikel wordt het ambitieuze plan beschreven om alle monsters Mollusca in een database te plaatsen. Omdat vindplaatsen zijn voorzien van coördinaten, kan in ieder geval een deel van de malacologische collectie via de website van de Global Biodiversity Information Facility (www.gbif.org) vanaf oktober 2007 geraadpleegd worden. Onderstaande tabel geeft een uitmuntend overzicht op basis van onder meer herkomst, tijdvak en vindplaats van deze 25.000 monsters.

De collectiebeheerders van de afdeling malacologie zijn Hans Post (afdelingscoördinator); Henk Menkhorst; Dennis Nieweg, Robert Vink en Joop Trausel.

Meer informatie over de diverse schenkingen en aankopen betreffende de schelpencollectie van het NMR kan worden gevonden in het al eerder vermelde artikel van Sliker & Trausel (2007). Zij beschrijven ook de vaak tijdrovende en eentonige werkzaamheden, die uitgevoerd moeten worden om de gehele collectie te renoveren. Het aanwezige typemateriaal omvat 226 monsters paratypen en 33 holotypen. Van de holotypen worden met name de dwergneut *Phaseolus guilonardi* (HOEKSEMA, 1993) (fam. Nuculanidae) en *Entemnotrochus rumphii* (SCHEPMAN, 1879) (fam. Pleurotomariidae) vermeld. Laatstgenoemde komt uit een verzameling schel-

herkomst (ex.collectie)	aantal	herkomst (ex.collectie)	aantal	tijdvak	aantal	vindplaatsen	aantal
J. Trausel	6699	R.O. Cossée	154	Eoceen	9	Nederland	4126
A.J. Karels	4197	F.J.A. Sliker	132	Oligoceen	300	Spanje	3650
A.W. Janssen	2897	Mej. E. Zellenrath	126	Mioceen	2259	België	2618
W.J.H. Onverwagt	1482	Rotterdamse Diergaarde	111	Plioceen/Pleistoceen	4289	Frankrijk	2389
F.J. Janssen	1269	H.P.M.G. Menkhorst	109	Holoceen	18143	Italië	2080
N.P.W. Balke	1214	G.C. Cadée	85	totaal	25000	Malta	1592
A.J. Dogterom	1039	B. v.d. Most	85			Portugal	1143
RMNH (studenten)	908	G. Trappe	78	coördinaten	aantal	Noorwegen	1055
W.F.A. Guilonard	825	H. Apon	71	aanwezig	23301	Duitsland	1046
A. Slabber	582	L. Blanche-Koelesmid	71	afwezig	1699	Griekenland	1044
P. Schuijf	346	M. van den Bosch	67	totaal	25000	Zweden	422
Rijks Geologische Dienst	300	W. Backhuys	66			Verenigd Koninkrijk	421
J.A.W. Lucas	277	L. van der Slik	62	typemateriaal	aantal	Atlantische Oceaan	400
E.F. de Vogel	251	A. Verduyn	61	holotype of paratype	252	Kroatië	379
R.E. Hamstra	181	B. van Zanen	59	overig	24748	Tunesië	314
G. v. Roon	180	H.L. Strack	54	totaal	25000	overige landen	2321
P.H.F. Bor	165	overig	797			totaal	25000
		totaal	25000				

Tabel ontleend aan Sliker & Trausel (2007)

De molluskencollectie is begonnen met de schenking van de collectie van Gerrit van Roon na zijn dood in 1928. Daarna zijn er nog vele schenkingen en aankopen gevolgd. Uit bovenstaande tabel blijkt tot nu toe de meeste geregistreerde monsters uit Nederland afkomstig zijn en dat veel fossiel materiaal in de collectie aanwezig is. Maar onder meer de deelcollecties tropische mariene Gastropoda, land- en zoetwatermollusken en de mollusken op alcohol moeten nog ingevoerd worden.

pen van ca. 8.000 exemplaren in 1857 geschonken aan de Vereniging Rotterdamsche Diergaarde. Dit heeft bij Artis in Amsterdam de nodige hebzucht opgewekt (NIEUWENHUIS, 1990).

Op de website het NMR (www.nmr.nl) kunt u via de online database informatie over duizenden items in de verschillende collecties krijgen, waaronder de al eerder genoemde 25.000 schelpenmonsters.

Op deze website kunt u ook informatie vinden over bijvoorbeeld meer triviale zaken als openingstijden en entreekosten. Ook is er informatie te vinden over de twee tijdschriften die het NMR uitgeeft, het wetenschappelijke 'Deinsea' en het populaire 'Straatgras'.

Geraadpleegde literatuur

- NIEUWENHUIS, J.G.B. (1990), De herkomst van onze tropische zeeschelpen uit de Molukken. -Straatgras, 2(4): 4-6.
 SLIEKER, F.J.A. & J. TRAUSEL (2007), De schelpencollectie van het NMR: werk in uitvoering. - Straatgras, 19(3): 45-49.

Adres van de schrijver:
 Couwenhoven 55-19
 3703 EV Zeist
 leo.vangemert@planet.nl

De molluskenfauna van de Noordpolder

M. de Jong

The molluscs in the ditches and their banks in the Noordpolder near Ossendrecht (province of Noord-Brabant, the Netherlands) were assessed. In the coming years the water level will be raised. It is currently unknown how this will effect the malacofauna. Therefore, a baseline study was carried out. In total 10 aquatic mollusc species and 14 terrestrial species were found. The fauna is characteristic for the western part of Noord-Brabant. The assessment will serve as a baseline study for monitoring future faunal developments as the aquatic habitats in the Noordpolder are likely to undergo significant modifications.

De Noordpolder van Ossendrecht is één van de oudste en óók één van de laagst gelegen polders aan de voet van de Brabantse Wal. Vanwege de kwel uit de hoger gelegen gronden is er al voor de zeespiegelrijzing veenvorming ontstaan. Op dit veen is in latere eeuwen door de rijzende zee klei afgezet. Door bemaling en natuurlijke processen is het veen gaan inklinken.

De landbouwkundige waarden van de gronden is niet hoog vanwege de lage ligging, de veen hoog in de ondergrond en de aanwezigheid van kwel. Vanwege die ongunstige landbouwkundige eigenschappen is het natste gedeelte van de Noordpolder door de landelijke overheid bestemd tot natte natuurparel. Deze aangewezen status schept zodanige financiële mogelijkheden dat deze gronden op vrijwillige basis door natuurbeherende instanties, in dit geval door de Vereniging Natuurmonumenten kunnen worden aangekocht. De vereniging is thans voor tweederde eigenaar van het gedeelte dat bestemd is als natte natuurparel. Het noordelijke en zuidelijke gedeelte van de polder, waar al aaneengesloten gebiedjes van Natuurmonumenten liggen, wordt in 2008 vernat door middel van dammen en verhoogde duikers om zo langer water vast te houden. Na enige jaren veranderen deze gebiedjes dan in bloemrijk grasland en bieden zo door de sterk verhoogde waterstand leefmogelijkheden voor weidevogels, zoals grutto, tureluur, Kievit en scholekster.

De belevingswaarde van deze op zich toch al bijzonder mooie polder zal door genoemde ingrepen nog sterker toenemen en dit alles op loopafstand van de kernen Ossendrecht, Woensdrecht en Hoogerheide van de gemeente Woensdrecht. Veel natte natuurparels liggen vaak veraf van de bebouwing en zijn meestal moeilijk bereikbaar. Deze parel ligt bij wijze van spreken aan de achterdeur voor de bewoners van de gemeente Woensdrecht (vrij naar www.brabantsewal.nl , mei 2007).

recht (vrij naar www.brabantsewal.nl , mei 2007).

In mei 2007 heb ik op verzoek van de Vereniging Natuurmonumenten, afdeling West Noord-Brabant 2 gebieden van de Noordpolder in Ossendrecht kwalitatief en kwantitatief geïnventariseerd op de aanwezigheid van terrestrische en aquatische weekdieren. Er werden monsters strooisel en bodemslib genomen, gedroogd, uitgelezen op de aanwezigheid van slakken en de aanwezige slakken werden op naam gebracht. Deze dieren zijn in verband gebracht met de Habitatrictlijn slakken en de Rode lijst Nederlandse weekdieren. Tenslotte is van ieder biotoop de soortendiversiteit vastgesteld.

De tijdens het veldwerk in Noord-Brabant van A. Boesveld in 2005 verzamelde gegevens bevatten veel informatie over welke soorten bij elkaar voorkomen. Op basis van de gegevens verkregen uit de bodemmonsters is door hem berekend welke soorten vaak bij elkaar worden aangetroffen (alledaagse begeleiders) en welke soorten een grote overlap met elkaar vertonen (karakteristieke begeleiders). De tabellen van Boesveld zijn goed bruikbaar om de soortendiversiteit in een gebied tot uitdrukking te laten komen.

Er werden een tweetal gebieden geïnventariseerd. Door de wijze van monsterneming, de hoeveelheden aangetroffen individuen en het aantal soorten is het mijns inziens verantwoord om aan de aangetroffen soorten een proportionaliteitsgetal toe te kennen. Dit getal geeft de hoeveelheid individuen per soort per honderd dieren aan. Aan de hand van dit getal kan de dominantie van de diverse soorten in het gebied worden aangetoond.

Gebied 1

Gebied 1, liggend direct bij de ingang van de polder - Amersfoortcoördinaten 7910 en 37910 - bleek rijk aan soorten en hoeveelheden terrestrische weekdieren, de